

הנמכרת, עשה המוכר את השדה שיש עליה ערעור כ"סימן" לגבול השדה.

כגון שתיאר בשטר המכר שגבולה הצפוני של השדה שהוא מוכר לו מבין שדותיו, הוא השדה שעליה הלה מערער. וכתב בשטר במפורש ששדה זו היא שדה משדותיו, וחתם המערער על השטר הזה — איבד הלה את את זכותו לערער. לפי שלא היתה לו כל סיבה לחתום עליו, אם החא אכן שייכת לו.

גמרא:

אמר אביי: לא שנו שמאבד המערער את זכותו אלא עד החותם על השטר, שהוא יודע מה כתוב בשטר, וחותם כאישור על האמור בשטר.

אבל דיין המאשר את חתימות העדים, שאינו מעיין בגוף השטר — לא איבד את זכותו לערער כאשר אישר חתימות העדים שחתמו על שטר כזה, לפי שאין הדיין קורא את השטר, ולא ידע שהוא מאשר חתימות על שטר אשר הוא עצמו מערער על אמיתות הנכתב בו. ולכן לא איבד זכותו לערער.

דתני רבי חייא: אין העדים חותמין על השטר אלא אם כן קראוהו

אבל הדיינין חותמים על אישור חתימות קט-ב העדים אע"פ שלא קראוהו לשטר עצמו.

שנינו במשנה: עשאה המוחזק בשדה סימן

ומבארת הגמרא: **בכל מקום שאמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון** — שם בלבד הלכה כמותו.

אבל אינך — בארבעת המקומות שלא רבן גמליאל את דברי אדמון, לא פוסקים הלכה כמותו.

מתניתין:

העורר על השדה, שעומד וטוען כנגד מי שקנה שדה מחברו, כי המוכר גזלה ממנו, והיא שייכת לו, ואולם, הוא המערער עצמו **חתום עליה**, על שטר המכירה בין המוכר לקונה בעד —

אדמון אומר: אין חתימתי על השטר מהווה הודאה על בעלות המוכר. ומה שחתמתי על שטר המכירה הוא משום שהשני, שקנה מהמוכר, נזח לי לתובעו ולהוציא את שדי ממנו. ואילו הראשון, שמכר לו את השדה, היה לי קשה הימנו, ולכן חתמתי על שטר המכירה, כדי שאוכל להוציא את שדי ממנו.

וחכמים אומרים: איבד המערער את זכותו לטעון על בעלות על הקרקע בחתימתו על שטר המכירה.

ואם לא מכר המוכר את השדה הזאת, והמשיך להחזיק בה, אלא שעשאה המוחזק בשדה הזאת "סימן" לשדה אחר —

וכגון, שמכר שדה משדותיו שאין עליה ערעור, וכשבא לתאר את גבולות השדה

אתא אפוטרופוס לקמיה דאביי, לערער על השדה כדי להעמידה ברשות היורשים.

אמר ליה אביי: אם עשאה המוחזק סימן לאחר — איבד המערער שחתם על השטר הזה כעד את זכותו.

אמר האפוטרופוס: אי הוה אבוהון דיתמי קיים, הוה טעין ואמר, רק על תלם אחד שבקצה עשיתי לך, כלומר, הודיתי לך בחתימתי על השטר רק על תלם אחד בקצה שדי [שאני מערער עליה], והסכמתי שהתלם הזה שבקצה שדי יהא סימן לתחום השדה הנמכרת על ידך! שהרי לצורך התיחום די בתלם אחד הסמוך לשדה הנמכרת בשטר הזה.

אמר ליה אביי: שפיר קאמרת! דאמר רבי יוחנן: אם טעין ואמר המערער שחתם על השטר [שבו שדהו מסומנת על ידי המחזיק בה כשדה של המחזיק, והיא סימן לשדה הנמכרת]: תלם אחד בלבד עשיתי לך כסימן לתחום השדה הנמכרת, ולא ויתרתי על זכותי בשאר השדה, הרי הוא נאמן.

ואם כן, לאחר שתצליח בערעורך, ותוציא את השדה של המת מהמוחזק שגזל אותה, זיל, הב ליה למוחזק שהוצאת ממנו מיחת, לפחות תלם אחד, שהודה בו המת שהוא שייך למוחזק, אחר שחתם בשטר שהתלם הזה שייך לו והוא הסימן לשדה האחרת הנמכרת בשטר.

הוה עלה ריבבא דדיקלי, היה על התלם הזה שורה של דקלים רכובים זה על זה.

אמר ליה האפוטרופוס לאביי: אי הוה אבוהון דיתמי היה קיים, הוה טעין ואמר

לשדה אחר, וחתם המערער על השטר, שוב אינו יכול לערער.

אמר אביי: לא שנו שאיבד המערער את זכותו אלא בעשאה המוחזק סימן לאדם אחר, לפי שלא היה למערער לחתום על שטר שכזה. ואם חתם הודה שהיא שייכת למוחזק בה.

אבל אם עשאה המוחזק לשדה שהוא מערער עליה סימן לעצמו, למערער, וכגון שמכר המוחזק למערער שדה אחרת, ואת גבולה הוא תחם בשדה שהמערער טוען שהיא שלו [וכתב המוחזק שהיא שייכת לו] — לא איבד את זכותו, כשלא מיחה על האמור בשטר.

משום דאמר המערער: אי דלא עבדי ליה הכי, אם לא אסכים לקבל שטר זה אלא אמחה על כך שכתב בה המוחזק ששדי היא שדה שלו, ובה הוא תחם את השדה שהוא מוכר לי, לא הוה מזבין לה ניהלי.

מאי אית לך למימר? מה יש לך לטעון נגדי, דאיבעי לי למימר מודעא של מחאה בשקט בפני שני עדים שאיני מסכים לאמור בשטר ביחס לשדה שאני מערער עליה

אין זו טענה נגדי, היות וחברך — חברא אית ליה, וחברא דחברך — חברא אית ליה, ועתידה מחאתי להתגלות, ושוב לא ימכור לי את השדה שלו.

ההוא מקרה דעשאה המוחזק את שדהו של המערער סימן לאחר.

ולאחר מכן ערער העד החותם על השטר שהשדה ההיא שייכת לו, ושכיב, ומת, ואוקים אפוטרופא, והעמידו אפוטרופוס על נכסי המערער שמת.

חזרתי ולקחתי ממנו את התלם הזה לאחר שהודיתי לו שהוא שלו, והיה נאמן על כך [עיי' בתוס', מדוע יהיה נאמן על כך]!

אמר ליה אביי: שפיר קאמרת. דאמר רבי יוחנן: אם טען ואמר חזרתי ולקחתי ממנו — נאמן.

אמר אביי: האי מאן דמוקים אפוטרופא, נוקים כי האי אפוטרופא, דידע לאפוכי בזכותא דיתמי.

מתניתין:

מי שהלך למדינת הים, ואבדה הדרך שהיתה מובילה אל שדהו בתוך השדות שסביב שדהו.

אדמו' אומר: יש לו זכות לקבל חזרה לידו דרך לשדהו.

אלא שלא יטול דרך מרובה, אלא ילך לו בדרך הקצרה ביותר המובילה אל שדהו.

וחכמים אומרים: איבד הלה את זכותו לדרך אל שדהו, ולכן: יקנה לו משכניו דרך במאה מנה [דהיינו, אפילו במחיר יקר ומוגזם], או יפרח באויר.

גמרא:

והניחה עתה הגמרא שהשדות מסביב שדהו היו שייכות כולן לשכן אחד. ולכן תמיהה הגמרא:

מאי טעמא דרבנן? והרי שפיר קאמר אדמו', שיכול לתבוע לו דרך בשדהו, לפי שודאי היה לו שם דרך בתוך שדותיו של זה.

אמר רב יהודה אמר רב: משנתנו מדברת בכגון שהקיפוה ארבעה בני אדם מארבע רוחותיה.

ותמיהה הגמרא: אי הכי, מאי טעמא דאדמו' האומר ילך בדרך קצרה? וכי מנין לו שדרך שדהו עוברת בתוך שדהו של השכן הזה?

אמר רבא: בארבעה שכנים דאתו מכח ארבעה, שקנו שדותיהם מארבעה אנשים, והרי הם באים כל אחד מכח אדם נפרד שקנו ממנו.

וכמו כן ארבעה שכנים נפרדים דאתו אפילו מכח מוכר אחד —

כולי עלמא לא פליגי, דכל אחד מהם מצי מדחי ליה.

כי פליגי — בשכן אחד דאתי מכח ארבעה, שקנה את ארבעת השדות מארבעה אנשים.

אדמו' סבר: מכל מקום, ממה נפשך, דרבא אית לי גבך, שהרי אתה בלבד מחזיק בדרך שלי.

ורבנן סברי שיכול הלה לטעון: איבדת את דרכך בשדה.

ולכן, אי שתקת — שתקת. ומוכן אני למכור לך דרך לשדך בזול.

ואי לא — מהדרנא בידי להחזיר את ארבעת השטרא למרייהו, כל שדה למוכר שלה, ולא מצית לאשתעווי דינא בהדייהו. ולא תוכל לטעון כלפיהם שהדרך לשדך נמצאת ביניהם.

ונמצא שאבדת דרכך, ואני בא מכח ארבעתם, וכל אחד כשלעצמו יכול היה

לדחות אותך. ואני, את זכותו של כל אחד ממוכרי השדות קניתי ממנו.

ההוא דאמר להו צואה ליורשיו בשעת מיתתו: **דיקלא** עץ דקל אחד יהיה לברת, לבתי.

אזול יתמי, פלוג לנכסי, ולא יהבו לה דיקלא. לפי שכל אחד היה מדחה אותה אל אחיו, שתטול את הדקל בשדהו.

סבר רב יוסף למומר: היינו מתניתין, שסוברים חכמים שכל אחד מארבעת השכנים יכול לדחות אותו אצל האחרים.

אמר ליה אביי: מי דמי דין משנתנו לצואת ירושה?

התם, באבדה לו דרך שדהו, כל חד וחד מהשכנים מצי מדחי ליה אל השכן האחר.

אבל **הכא,** ביורשים, הרי **דיקלא** — גבייהו הוא. שכל הנכסים היו יחד בשעה שצויה אותם, ולכולם ביחד הוא צויה ליתן לה דקל!

מאי תקנתיהו? דהיינו את מי מהם נחייב ליתן לה —

יבטלו את חלוקת הרכוש, **ליתבו לה דיקלא,** ויתנו לה דקל כל שהוא, כאילו לא חילקו עדיין את הירושה.

וליהדרו, ויחזרו וליפלגו ויחלקו את הירושה מרישא מההתחלה.

ההוא דאמר להו ליורשיו בצוואתו: **דיקלא לברת.**

שכיב, מת ושביק והשאיר בין הדקלים

שהוריש תרי פלגי דיקלא, שהיתה לו שותפות בשני דקלים, ובהם היתה לו בעלות רק במחצית מהם, ויש טורח יותר בגידולם ובקטיפת פירותיהם, שהרי משני עצים שכאלה מקבלים רק כמות של עץ אחד.

ונתנו לה היתומים את שני חצאי הדקלים כדקל אחד של צואת אביהם.

יתיב רב אשי, וקא קשיא ליה:

מי, האם קרו אינשי נוהגים אנשים לקרוא לתרי פלגי דיקלי "דיקלא", או לא? כי אם אין דרכם של אנשים לומר כן, הרי זה צויה בצואתו דקל ולא שני חצאי דקלים!

אמר ליה רב מרדכי לרב אשי: הכי אמר אבימי מהגרוניא משמיה דרבא: אכן קרו אינשי לתרי פלגי דיקלי, "דיקלא".

ולכן היא מפסידה, לפי שהיא באה להוציא מהיתומים המוחזקים בירושה, ועליה להביא ראייה שאביה התכוון לדקל אחד בלבד.

מתניתין:

המוציא שטר חוב על חברו, ותובע אותו קי-א לפרוע את הלואתו.

והלה, הלווה טוען שפרע את חובו, או טוען ששטר החוב הוא מזויף, וכראיה לדבריו הוא הוציא שטר מכר, ובו כתוב שמכר לו המלוה את השדה שלו, והתאריך שבשטר המכר הוא לאחר התאריך שבשטר ההלואה —

אדמון אומר: יכול הוא הלווה שיאמר למלוה: אילו הייתי חייב לך, לא היה לך למכור לי את שדך, אלא היה לך להפרע